

ליקוטי מוהר"ן

עם פירוש
נעימות נצח

מאמרי ראש השנה

ענין הנסיעה לצדיקים לראש השנה
מלוקטים מהספר הקדוש
"ליקוטי מוהר"ן" עם פירוש נעימות נצח

יוצא לאור ע"י מכון נחלת צבי ירושלים

ליקוטי מוהר"ן

מלוקט ממאמרות טהורות של הרב החסיד המפורסם
מורנו הרב רבי נחמן מברסלב זצוק"ל
נכדו של הרב הקדוש הבעל שם טוב זצוק"ל

עניין הנסיעה לצדיקים לראש-השנה

ח"א תורה סא סעיפים ז-ח

ח"א תורה ריא

ח"ב תורה צד

ועליו נלווה פירוש

נעימות נצח

מאת חיים מנחם קרמר

ערוך בידי משה מייקוף

מכון נחלת צבי, ירושלים

תדפיס דוגמה מתוך הספר

עד כה הופיעו הכרכים הבאים בסדרת "נעימות נצח":

כרך א - תורות א-ט

כרך ב - תורות י-יט

כרך ג - תורות כ-כח

כרך ד - תורות כט-לט

כרך ה - תורות מ-נו

כרך ו - תורות נז-סה

להשיג: מכון נחלת צבי, ירושלים

www.breslov.co.il | 02-5824641

בדוכן המכון באומן, ובחנויות הספרים

© כל הזכויות שמורות למכון נחלת צבי, תשע"ג (2013)
מהדורה ראשונה

למידע נוסף:

מכון נחלת צבי,

רח' אבינדב 8, ת.ד. 5370 ירושלים

website: www.breslov.co.il | E-mail: info@breslov.org

נדפס בישראל, תשע"ג (2013)

עורך אחראי: הרב אברהם-יצחק כרמל

תרגום ועימוד: דוד הלל, עמונה

לוחות: "פרנק" ירושלים

עטיפה: נחל נובע

מתוך ליקוטי מוהר"ן ח"א סא

ז וְזֶהוּ בְּחִינַת מַה שְּׁנוֹסְעִין עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה לְצַדִּיקִים. כִּי רֹאשׁ־הַשָּׁנָה הוּא יוֹמָא דְדִינָא שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד בָּא עִם קִדְשָׁתוֹ וְצִמְצוּמָיו אֶל הַצַּדִּיק הַדּוֹר, שֶׁהוּא

ז וְזֶהוּ בְּחִינַת מַה שְּׁנוֹסְעִין עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה לְצַדִּיקִים.

[קסב] בכתב היד: "וזה בחינת מה שנוסעין על ראש השנה לצדיקי הדור". כמוסבר לעיל (הערה א), תורה זו נאמרה בראש־השנה תקס"ח. אחד מנושאי העיקריים הוא ביאור מנהגם של החסידים, עוד מימי מורנו הבעל־שם־טוב, לנסוע אל רבותיהם ולעשות את ראש־השנה במחיצתם. וכמוכן, יש כאן רמז גם למעלה הגדולה שבנסיעה אל רבנו כדי לעשות אצלו את ראש־השנה. הפרפראות־לחכמה כותב: אפילו לאחר פטירת רבנו, ממשיכים החסידים לבוא ל'קיבוץ' (התכנסות) שלו בראש־השנה. מנהג זה ממשיך עד ימינו אלה, ואלפי אנשים מכל העולם מתכנסים בעיירה אומן שבאוקראינה, סמוך לציון קברו של רבנו, כדי לעשות את ראש־השנה במחיצתו. העניין נידון באריכות בספרון 'אומן אומן ראש השנה', וכן בפרק יח בספר 'לעבור את הגשר הצר', שניהם בהוצאת מכון נחלת צבי.

כִּי רֹאשׁ־הַשָּׁנָה הוּא יוֹמָא דְדִינָא שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה,

[קסג] הגמרא למדה מהפסוק (דברים יא יב) "מִרְשֵׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה" שבראש־השנה אדם נידון על כל מה שיקרה לו במהלך השנה (ראש השנה ח, א). אפשר למצוא רמז נאה לדבר במילה מִרְשֵׁית (שנכתבה בפסוק ללא אל"ף), שהיא אותיות מתשרי, כלומר מחודש תשרי, החודש הראשון (תורה תמימה דברים שם). בהקשר שלנו, ראש־השנה הוא יום הדין של כל באי עולם, ובו יוצא משפט למשך השנה כולה. לכן יום זה זקוק להמתקה גדולה כדי למנוע מן המשפט להפוך לדין קשה וכואב. המתקה שכזו יכולה לבוא רק מן החכמה עילאה, אבן השתייה – דהיינו, על־ידי הנשמה שהיא בגדר השכל הכולל, שבה כל הצמצומים והדינים הפרטיים נמתקים כאחד (כדלעיל סעיף ו והערה קלד).

וְכָל אֶחָד וְאֶחָד בָּא עִם קִדְשָׁתוֹ וְצִמְצוּמָיו אֶל הַצַּדִּיק הַדּוֹר,

[קסד] הקדושה האמורה כאן היא שכלו של האדם, שכפי שראינו, מכונה קודש

ד ליקוטי מוהר"ן ח"א סא סעיף ז

בְּחִינַת קְדָשֵׁי קְדָשִׁים, בְּחִינַת אֶבֶן שְׁתֵּיהֶ. בְּבְחִינַת: "כִּי
לֵה' מִצְקֵי אֶרֶץ וַיֵּשֶׁת עֲלֵיהֶם תֵּבֵל". שֶׁהֵם הַצְּדִיקִים
שֶׁעֲלֵיהֶם נִשְׁתַּת הָעוֹלָם. וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְתְּקִים כָּל הַדֵּינִים,
עַל־יְדֵי בְּחִינַת אֶבֶן שְׁתֵּיהֶ כִּנ"ל.

(סעיף ו הערה קמג). לכל אדם יש שכל פרטי משלו וצמצום בהתאם לכך, שהם חלק מהווייתו, ואותם הוא מביא עמו בבואו אל הצדיק.

שְׁהוּא בְּחִינַת קְדָשֵׁי קְדָשִׁים, בְּחִינַת אֶבֶן שְׁתֵּיהֶ.

[קסח] לעיל לימד רבנו שכדי ששכל פרטי, בחינת קודש, יוכל להמתיק דינים, עליו להמשיך כוח מהשכל העליון, בחינת קודש הקודשים ואבן השתייה (ראה סעיף ו והערות קמד-קמז). כך קורה כשאדם נוסע אל הצדיק. הוא מביא את השכל והצמצום שלו אל הצדיק, כדי לקבל ממנו כוח, כיוון שהצדיק לעומת חסידיו הוא בגדר הנשמה העליונה, החכמה הכוללת-כול, קודש-הקודשים, אבן השתייה – שבה כל הדינים נמתקים.

בְּבְחִינַת: "כִּי לֵה' מִצְקֵי אֶרֶץ וַיֵּשֶׁת עֲלֵיהֶם תֵּבֵל". שֶׁהֵם הַצְּדִיקִים
שֶׁעֲלֵיהֶם נִשְׁתַּת הָעוֹלָם.

[קסח] פסוק זה לקוח מתפילת חנה, אמו של שמואל הנביא. היא מודה לה' שהעניק לה בן ומהללת אותו יתברך ככל יכול העושה כל שברצונו – (שמואל א' ב ח) "מקים מעפר דל מאשפת ירים אביון, להושיב עם נדיבים וכסא כבוד ינחלם, כי לה' מִצְקֵי אֶרֶץ וַיֵּשֶׁת עֲלֵיהֶם תֵּבֵל". ה' כביכול שולט בעמודי התמך של היקום, "מִצְקֵי אֶרֶץ", ועליהם הוא מעמיד את העולם. הגמרא מפרשת ש"מִצְקֵי אֶרֶץ" הם הצדיקים; הם היסודות שעליהם השתית הקדוש-ברוך-הוא את עולמו (יומא לח, ב; סנהדרין כו, ב). רבנו מביא פסוק זה כדי ללמד שהצדיקים, בתפקידם כעמודים שעליהם מושתת העולם, מקבילים לאבן השתייה, יסוד ושורש הבריאה וכל הנבראים.

וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְתְּקִים כָּל הַדֵּינִים, עַל־יְדֵי בְּחִינַת אֶבֶן שְׁתֵּיהֶ כִּנ"ל.

[קסח] כפי שלמדנו, אבן השתייה, השורש לכל היש, מקבילה לשכל העליון, השורש הכולל לכל השכלים הפרטיים, שבו כל הצמצומים והדינים נמתקים כאחד. כאן מוסיף רבנו שהצדיקים גם הם בעלי תכונות אלה. בהקשר שלנו, מילותיה של חנה "מקים מעפר דל" (ראה בהערה הקודמת) משמען המתקת

ה ליקוטי מוהר"ן ח"א סא סעיף ז

וְזֶה בְּחִינַת אֲבְנֵי יַעֲקֹב, שֶׁנִּכְלְלוּ כָּלֶם בְּתוֹךְ אֶבֶן שְׁתֵּיהֶ. כִּי הַנְּפִשׁוֹת הֵם בְּחִינַת אֲבָנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "תִּשְׁתַּפְּכֶנָּה אֲבָנֵי קִדְשִׁי". וְכָלֶם בָּאִים וְנִכְלְלִים בְּתוֹךְ הַצַּדִּיק הַדּוֹר, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֶבֶן שְׁתֵּיהֶ, וְעַל יְדֵי זֶה נִמְתָּקִים כָּל

דינים וגזירות. ה' מקל את סבלו של העני וצרותיו, בזכות הצדיקים, שהם עמודי הצדק והצדיקות בעולם (ראה סעיף א, שמשפט הוא עמודא דאמצעיטא, העמוד האמצעי). הצדיקים הם אס־כן בחינת אבן השתייה שבה נמתקים כל הדינים. נסיעה אליהם לראש־השנה היא אס־כן המתקת כל הדינים בשורשם.

וְזֶה בְּחִינַת אֲבְנֵי יַעֲקֹב, שֶׁנִּכְלְלוּ כָּלֶם בְּתוֹךְ אֶבֶן שְׁתֵּיהֶ.

[קסח] מסופר בתורה שכשעזב יעקב את ביתו, לכיוון בית לבן בעיר חרן, הוא בא אל המקום שבו היה עתיד להיבנות בית־המקדש ולן שם בלילה (בראשית כח יא) "ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו, וישכב במקום ההוא". רש"י על הפסוק מצטט את המדרש המלמד שאבני המקום החלו להתווכח ביניהן והתעקשו "עלי יניח צדיק את ראשו!" ה' לקח את האבנים הנצות והתיך את כולן לאבן אחת (חולין צא, ב; ראה גם ילקוט שמעוני בראשית קיח). כמובא לעיל (הערה קמ), הוזהר מלמד שהאבן של יעקב מקבילה לאבן השתייה. רבנו מראה כעת כיצד הדבר מתקשר לתורה שלנו.

כִּי הַנְּפִשׁוֹת הֵם בְּחִינַת אֲבָנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (איכה ד א): "תִּשְׁתַּפְּכֶנָּה אֲבָנֵי קִדְשִׁי".

[קסט] ירמיהו מקונן על נשמות עם־ישראל. עם חורבן ירושלים פוזרו נשמות יקרות אלה כמו אבנים בשדה (רש"י). פסוק זה מלמד על הקשר שבין אבנים ונשמות.

וְכָלֶם בָּאִים וְנִכְלְלִים בְּתוֹךְ הַצַּדִּיק הַדּוֹר, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֶבֶן שְׁתֵּיהֶ,

[קצ] כשם שהאבנים הנפרדות שאסף יעקב אבינו התמזגו לאבן אחת המסמלת את אבן השתייה, כך גם כשחסידיו של הצדיק מתכנסים יחד בראש־השנה, נשמותיהם מתאחדות והם נכללים בנשמת הצדיק. ואז, כמו אצל רבי שמעון בר יוחאי, שאמר "אנן בחביבותא תליא מילתא", כשנכללים בנשמת הצדיק מתבטלות המחלוקות ומתרבה האהבה. הפרפראות־לחכמה מלמד שהמחלוקת בין האבנים של יעקב מקבילה למחלוקת הנובעת מחוסר אמונת

ליקוטי מוהר"ן ח"א סא סעיף ז

ו

הצמצומים פנ"ל.

חכמים. כשמחלוקת זו מביאה את האדם לתשובה, כך שהוא מחדש את הערכתו לספרים תורניים, השכל הפרטי שלו מקבל שפע מאת השכל העליון, שהוא אבן השתייה. למדנו כבר (סעיף ג הערה עה, ודברי ר' נתן שהובאו בהערה קלג), שהשכל קשור לנשמה. כך שכאשר השכלים, הנשמות, האבנים, נכללים כולם באבן השתייה, הצדיק, יעקב – הם נעשים אחד, וכל המחלוקת פוסקות (ראה גם באב"הנחל).

ועל ידי זה נמתקים כל הצמצומים פנ"ל.

[קעא] כשחסידיו של הצדיק נוסעים להיות עמו, ומביאים עמם את השכלים והצמצומים הפרטיים שלהם, הצדיק, שהוא השכל הכולל, אבן השתייה, שבו נמתקים כל הדינים, מסוגל לפעול המתקה עבור כל הדינים שלהם. כיוון שראש השנה הוא יום הדין של השנה כולה, זהו הזמן הראוי ביותר לכך, וזהו הטעם לכך שנוסעים לראש השנה לצדיקים (פרפראות לחכמה; באב"הנחל). הפרפראות לחכמה מוסיף: בערך בתקופה שבה אמר רבנו תורה זו, הוא אמר גם את התורה שבליקוטי מוהר"ן ח"א ריא, המדברת על חשיבות הנסיעה אל הצדיקים לראש השנה כדי לטהר את המחשבות. בהקשר שלנו הדבר מקביל להמשכת שפע מן השכל העליון אל השכלים הפרטיים, כיוון ש"כולם במחשבה אתברירו", כולם מזדככים באמצעות השכל (ראה סעיף ו והערה קל).

עד כאן: על ידי אמונת חכמים אנו מוציאים משפטנו לאור. לעומת זאת, מי שדוחה מעליו אמונה זו נידון להיות מוצף בספק ובמבוכה; אין ביכולתו להסיק משפט ראוי או ללמוד הנהגות ישרות מלימודיו, וכך הנתיב שבו יילך אינו ברור ונהיר לו (סעיף א). עכירות השכל ואי־היכולת לפעול משפט גורמים לכך שאנו סומכים חכמים ומנהיגים בלתי ראויים. דבר זה גורם לכתבינו לאבד את תוקפם, וכתוצאה מכך יהודים מגורשים ממקומות שבהם ישבו (סעיף ב). הגלות גורמת לנו לאבד את החלק הנסתר של החכמה המייחדת אותנו בעיני האומות – דהיינו, סוד העיבור (סעיף ג). בשל העכירות הנגרמת כתוצאה מחוסר אמונה, המוח אינו יכול לשפוט משפטי אמת, וממילא הלב אינו יכול להשיג עצה שלמה, ואנו מוציאים עצמנו בספק ובלבול תמידיים (סעיף ד).

ז ליקוטי מוהר"ן ח"א סא סעיף ח

ח וְעַל-יְדֵי-זֶה שְׁנִכְלָלִים יַחַד כָּל הַנְּפֹשׁוֹת כַּנֶּ"ל, עַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה שְׂמֻחָה, בְּבַחֲיַנְתָּ: "אוֹר צְדִיקִים יִשְׂמַח". כִּי הַנְּפֹשׁ הוּא בְּחִינַת נֵר, בְּבַחֲיַנְתָּ: "נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם".

אמונה פגומה נתקנת על-ידי המחלוקת, מי מריבה, המטהרים בכך שהם גורמים לאדם לעשות תשובה. הספרים שבהם נכתבו דברי התורה של החכמים והצדיקים מקבלים אז ערך וחיבות חדשים בעיני אלה ששמו אותם ללעג (סעיף ה). התחדשות זו עושה את התורה שלמה, ומאפשרת לה למלא את השכלים הפרטיים בשפע מן השכל העליון (חכמה עילאה, אבן השתייה), וכך להמתיק את כל הדינים והצמצומים (סעיף ו). נסיעה לצדיקים לראשהשנה, יום הדין של השנה כולה, היא אמצעי מתאים במיוחד להמתקת דינים. זאת משום שלכל אדם יש שכל פרטי, והצדיק הוא הנשמה העליונה, השכל הכולל, החכמה עילאה, שבה כל הדינים נמתקים (סעיף ז).

ח וְעַל-יְדֵי-זֶה שְׁנִכְלָלִים יַחַד כָּל הַנְּפֹשׁוֹת כַּנֶּ"ל, עַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה שְׂמֻחָה,

[קעב] לכן חיוני שאלו הנוסעים לצדיק יחתרו להרבות אהבה ואחדות ביניהם. בכך הם גורמים לנשמותיהם להתמזג, ומתחוללת שמחה (ראה פרפראות-לחכמה).

בְּבַחֲיַנְתָּ (משלי יג ט): "אוֹר צְדִיקִים יִשְׂמַח".

[קעג] כדי להוכיח שהתכללות הנפשות מחוללת שמחה, רבנו מביא שני פסוקים ממשלי. הפסוק הראשון מקשר את האור לשמחה. כעת נותר לברר כיצד הם קשורים לנשמה.

כִּי הַנְּפֹשׁ הוּא בְּחִינַת נֵר, בְּבַחֲיַנְתָּ (משלי כ כז): "נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם".

[קעד] פסוק שני זה ממשלי מלמד שהאור והנשמה חד הם. לכן, שני הפסוקים הללו יחד מקשרים בין הנשמה לשמחה.

ח ליקוטי מוהר"ן ח"א סא סעיף ח

וְכַשְׁנִכְלָלִין יַחַד נַעֲשֶׂה מֵהֶם אֹר, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה שְׂמֵחָה, בְּחִינַת: "אֹר צְדִיקִים יִשְׂמַח".

וְכַשְׁנִכְלָלִין יַחַד נַעֲשֶׂה מֵהֶם אֹר, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה שְׂמֵחָה, בְּחִינַת: "אֹר צְדִיקִים יִשְׂמַח".

[קעה] מכאן שכשהצדיק כולל יחד את הנשמות, האורות, של חסידיו, הוא יוצר אור גדול – דהיינו, שמחה גדולה. הפסוק מתפרש אִם־כֵּן כֵּן: אור צדיקים גורם לכך שישמח, שתהיה שמחה. הדבר נכון בפרט בראש־השנה, כשאבן השתייה, השכל העליון, מאירה את כל השכלים הפרטיים. האור המתחולל אז על־ידי התכנסות החסידים יש לו הכוח להמתיק את כל הדינים. הדבר מביא שמחה גדולה, כיוון שעם המתקת הדינים והצמצומים, הסבל מתמעט והעונש מתבטל. כל מה שנותר הוא שמחה אמיתית.

ר' נתן מוסיף: מי שזוכה להיות עם הצדיק צריך להאמין שעל־ידי זה נמתקים כל הצמצומים והדינים של כל ימות השנה ושל יום הדין עצמו, ולכן אין כלל מקום לעצבות הנמשכת מן הדין. נהפוך הוא, עליו להתמלא ביותר ויותר שמחה, כמו שנאמר (משלי כט ב) "ברבות צדיקים ישמח העם". זאת משום שכל אדם המצטרף לחסידיו של הצדיק נעשה בעצמו בחינת צדיקים, ומתקיים בו (ישעיה ס כא) "ועמך כלם צדיקים" (תורת־נתן ל; ראה לעיל, סעיף ה והערה קכד).

ליקוטי מוהר"ן ח"א ריא

מה שְׁהֵעוֹלָם נוֹסְעִין עַל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה לְצַדִּיקִים, כִּי עֵקֶר
הַמְתָּקָת הַדִּינִין אֵינוֹ אֶלָּא עַל יְדֵי קִדְשָׁת וְטָהָרַת
הַמְחַשְׁבוֹת, כִּי שָׁם שָׁרְשָׁם [כְּמוֹכָא בְּזוּהָר]: כִּלְאֵי
בְּמַחְשָׁבָה אֶתְבָּרְרוּ.

[א] ליקוטי מוהר"ן ח"א תורה ריא. תורה זו היא "לשון רבנו ז"ל" כלומר הועתקה מילה במילה מכתב־ידו של רבנו. התורה נאמרה בכרסלב, מעט לפני ראש־השנה תקס"ח (חיי מוהר"ן נט). בתורה זו מדובר על טהרת המחשבות, ולכן היא מזכירה את התורה שאמר רבנו זמן קצר לאחר מכן, בראש־השנה עצמו (ליקוטי מוהר"ן ח"א סא: ו-ז). גם שם הוא דיבר על נסיעה לצדיק לראש־השנה (פרפראות לחכמה).

מה שְׁהֵעוֹלָם נוֹסְעִין עַל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה לְצַדִּיקִים,

[ב] הכוונה למנהגם של החסידים, עוד מימי הבעל־שם־טוב, לנסוע אל רבותיהם לימים נוראים. רבנו דן בנושא זה פעמים רבות בתורותיו, וגם ר' נתן אחריו מדבר על כך בעשרות מקומות בכתביו (נסיעה לצדיקים לראש־השנה, ובפרט העלייה השנתית של חסידי ברסלב לציון קברו של רבנו, מבוארת באריכות בשני ספרים בהוצאת מכון נחלת צבי: לעבור את הגשר הצר פרק יח; אומן! אומן! ראש־השנה!).

כִּי עֵקֶר הַמְתָּקָת הַדִּינִין

[ג] ראש־השנה הוא יום הדין, היום שבו נגזרות גזירות קשות (המכונות גם 'דינים') על העולם, וצריך להמתין (ראה להלן הערה ט).

אֵינוֹ אֶלָּא עַל יְדֵי קִדְשָׁת וְטָהָרַת הַמְחַשְׁבוֹת, כִּי שָׁם שָׁרְשָׁם (כְּמוֹכָא
בְּזוּהָר): כִּלְאֵי בְּמַחְשָׁבָה אֶתְבָּרְרוּ.

[ד] תרגום: 'כולם במחשבה התבררו'. על־פי הקבלה, תיקון ניצוצות הקדושה הזקוקים לטהרה מתחולל במדרגת המוחין של הפרצופים העליונים (זוהר ח"ב רנד, ב). הדינים מגיעים לעולם בעקבות צמצום הופעת אור האלוקות. כשאור זה אינו מופיע, מתאפשר לכוחות החיצוניים להתגבר ולשלוט. אך כשהנשמה, שמכונה גם 'השכל' (ראה ליקוטי מוהר"ן ח"א לה), יכולה להאיר

ליקוטי מוהר"ן ח"א ריא

וְאִי אֶפְשָׁר לְבֹא לְמַחִין זְפִים אֲלֵא עַל־יְדֵי הַתְּקַשְׁרוֹת
לְצַדִּיקִים, [כְּמוֹ שְׁכָתוֹב] בְּזֵהָר: "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת
יֹסֵף", 'מֹשֶׁה הוּא בְּחִינַת מַחִין, וַיֹּסֵף הוּא בְּחִינַת צַדִּיק',

בזכות ובשלמות, מתגלה אור האלוקות בעולם, וממילא הדינים סרים
ונמתקים, כי אין בהם מציאות של ממש, וכל חיותם באה מהעדר אור השכל.
כשם שבעולמנו הגשמי כשהשכל מופיע הוא בורר בין אמת ושקר, נכון ולא-
נכון, כך גם במובן הרוחני כשהשכל-הנשמה מאירים, הגזירות הקשות
מתבטלות.

וְאִי אֶפְשָׁר לְבֹא לְמַחִין זְפִים אֲלֵא עַל־יְדֵי הַתְּקַשְׁרוֹת לְצַדִּיקִים [כְּמוֹ
שְׁכָתוֹב] בְּזֵהָר: "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יֹסֵף",

[ח] בזמן יציאת מצרים, בשעה שבני-ישראל אספו את השלל משכניהם המצרים,
הלך משה לחפש את עצמותיו של יוסף הצדיק. המדרש מלמד שמשה לא
התעניין בצבירת עושר חומרי, אלא רצה לאסוף מצוות (שמות רבה כ: ט).
רבנו מבאר כעת את מִדַּת העומק שבמעשהו של משה.

'מֹשֶׁה הוּא בְּחִינַת מַחִין,

[ז] כפי שמלמד המדרש שהוזכר בהערה הקודמת: "'חכם לבב יקח מצות' (משלי
י ח) – שכל ישראל היו עסוקים בכסף וזהב, ומשה היה עסוק בעצמות יוסף,
שנאמר: 'ויקח משה את עצמות...'. יתרה מזו. אף-על-פי שבני-ישראל
שנגאלו ממצרים נקראו "דור דעה" (ויקרא רבה ט: א), הם נזקקו לארבעים שנה
כדי להשיג את מדרגת הדעת של משה מנהיגם (השווה עבודה זרה ה, ב). האר"י
הקדוש מלמד שמשה מקביל לספירת הדעת (עין-חיים לב: א). מכאן שמשה
מייצג דעת ושכל עליונים – דהיינו, המוחין, שבהם מתחוללים התיקון
וההמתקה.

וַיֹּסֵף הוּא בְּחִינַת צַדִּיק',

[ז] יוסף, בזכות עמידתו בפיתוייה של אשת פוטיפר, נעשה למייצג ספירת
היסוד, בחינת הברית. התורה מלמדת שהברית שכרת ה' עם אברהם וזרעו
אחריו נחתמה במילת בשר הערלה. זהו האות לברית ולקשר שבין ישראל
לאביהם שבשמים (בראשית יז). ברית זו מתמקדת ב'שמירת הברית' – כלומר
שמירה על אבר הברית ועל הברית עצמה – שמשמעה טהרה מופלגת בענייני
אישות, במחשבה, דיבור ומעשה. הזוהר מלמד על כך שהכינוי 'צדיק' שייך

יא ליקוטי מוהר"ן ח"א ריא

הִינוּ שְׂאִין שְׁלֵמוֹת לְמַחִין אֲלֵא עַל־יְדֵי הַתְּקַשְׁרוֹת
לְצַדִּיקִים.

וְרֵאשׁ הַשָּׁנָה הוּא מְקוֹר הַדִּינִים שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה, וְצָרִיךְ
לְטַהֵר אֶת מַחְשְׁבָתוֹ כְּדֵי לְהַמְתִּיקָם, וּבְשִׁבִיל זֶה נוֹסְעִין

במיוחד למי ששומר את בריתו (ח"א נט, ב). לכן יוסף, שהוא בחינת ברית,
יסוד, הוא גם בחינת הצדיק (ראה נספח: שבעת הרועים).

הִינוּ שְׂאִין שְׁלֵמוֹת לְמַחִין אֲלֵא עַל־יְדֵי הַתְּקַשְׁרוֹת לְצַדִּיקִים.

[ח] דהיינו, אדם יכול לתקן את המחשבות במוחין (משה) רק כשהוא מקושר
לצדיקים (יוסף). כי רק אז שכלו זך ושלם כדי לברר בין טוב לרע. אפשר
להגיע ל'מוחין זכים' כלשון רבנו רק על-ידי שמירת קדושת המחשבה. זו
עיקר קדושת היסוד – ההימנעות ממחשבות אסורות. כשאדם פוגם
במחשבתו ומוחו נעכר, הוא מאבד את היכולת לברר בירורים, והמוחין שלו
אינם עוד שלמים ומתוקנים. אך עבודה זו של האדם לשמור את קדושת
המחשבה אין בה די. עליו לקשר עצמו לשורש של מידת היסוד, המופיע כאן
בעולם בדמותו של הצדיק, "צדיק יסוד עולם". על-ידי הצדיק ובכוחו יכול
האדם לזכות לקדושת המחשבה (ראה עוד ליקוטי מוהר"ן ח"א לד: ה; שם לו: ה).

וְרֵאשׁ הַשָּׁנָה הוּא מְקוֹר הַדִּינִים שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה,

[ט] כך מפרשים חז"ל את הפסוק (דברים יא יב) "מְרִשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה":
"מראשית השנה נידון מה יהא בסופה" (ראש השנה ח, א). ראש־השנה הוא,
אם־כן, המקור לדינים של השנה כולה.

וְצָרִיךְ לְטַהֵר אֶת מַחְשְׁבָתוֹ כְּדֵי לְהַמְתִּיקָם,

[י] כמאמר הזוהר שצוטט לעיל (ראה גם הערה ד), 'כולם במחשבה התבררו'. על־
ידי טהרת המוחין אדם קונה את היכולת לבחור בין טוב לרע, וכך משיג את
החסד הנדרש להמתיק דינים וגזירות (ראה ליקוטי מוהר"ן ח"א רו הערה ד; שם רי
הערה ז).

במקום אחר (ליקוטי מוהר"ן ח"ב צד) רבנו מלמד שראש־השנה הוא ה"ראש"
של השנה. בהקשר שלנו, זהו טעם נוסף לכך שבראש־השנה צריך לטהר את
המחשבה כדי להמתיק דינים. באותה תורה רבנו דן בחשיבות האיחוד בין
שלושת ה"ראשים". בראש השנה אדם צריך לבוא עם הראש שלו אל
הצדיק, שהוא ראש בני ישראל. השנה כולה מתעלה בזכות כך.

יב ליקוטי מוהר"ן ח"א ריא

לצדיקים פרי לזכות לקדשת המחשבה:

ובשביל זה נוסעין לצדיקים פרי לזכות לקדשת המחשבה:

[יא] זאת משום שהצדיק השיג את קדושת המחשבה, שהרי הוא טיהר את שכלו ומחשבותיו בטהרת הברית. לכן, כשאדם נוסע אל הצדיק בראש-השנה, הוא מביע בכך את חפצו שלו בטהרת המחשבות. הקשר שלו לצדיק, מידת היסוד, מאפשר לו להשיג מעלה זו. מתוך שפע ההארה והקדושה שנשפע לו הוא יכול להמתיק את הגזירות, המתבררות ונמתקות במחשבה, וכמובן ניתן לו כוח לעמוד בשלל הניסיונות הכרוכים בשמירת הברית. קשר זה בין הצדיק וקדושת המחשבה הוא אחד מהנושאים העיקריים גם בליקוטי מוהר"ן ח"א לו, שם רבנו מלמד כיצד שמירת הברית מאפשרת לאדם להשיג שכל מתוקן. אולם, בעוד התורה שלנו מדברת על השגת שכל טהור בזכות טהרתם של הצדיקים, התורה היא מדגישה את הטהרה שאדם יכול להשיג בזכות מאמציו שלו. כפי שמלמד שם רבנו: "אי אפשר לשום אדם להשיג ולתפוס בדיבורו של הצדיק, אם לא שתיקן תחילה אות ברית קודש כראוי" (ראה סעיף ה, והערות סג-סה). ההסבר להבדל זה הוא שאמנם אדם יכול להשיג את טהרת המחשבה האמיתית רק כשהוא מקושר לצדיק, אך התקשרות זו תלויה בכך שיתאמץ לטהר עצמו תחילה. כפי המידה שיתאמץ לטהר את הברית ואת המחשבה, כך יוכל לקשר עצמו אל הצדיק ודרכו להגיע למדרגות גבוהות יותר של טהרה.

ליקוטי מוהר"ן ח"ב צד

שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְדוֹשׁ, שֶׁהִיא כְּתוּב אֶצְלוֹ תוֹרָה עַל עֵינַי
רֵאשֶׁה־שָׁנָה, שְׁצָרִיכִין לְנַסֵּעַ לְצַדִּיקִים עַל רֵאשֶׁה־שָׁנָה.
וְהִיא מְבֹאָר שֶׁם מַעֲנִין שְׁלֹשָׁה רְאשִׁים שְׁמַתְקַבְּצִין
בְּרֵאשֶׁה־שָׁנָה, כְּשׁוֹזְכִין אֲזֵי לְהִיּוֹת אֶצֶל הַצַּדִּיק.
כִּי הַצַּדִּיק הוּא בְּחִינַת רֵאשׁ, כִּי הוּא רֵאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,

[א] ליקוטי מוהר"ן תניינא תורה צד. הנושא העיקרי בתורה זו הוא נסיעה לצדיקים בראשהשנה.

שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְדוֹשׁ, שֶׁהִיא כְּתוּב אֶצְלוֹ תוֹרָה עַל עֵינַי רֵאשֶׁה־שָׁנָה,
שְׁצָרִיכִין לְנַסֵּעַ לְצַדִּיקִים עַל רֵאשֶׁה־שָׁנָה.

[ב] ישנם דברים בודדים בלבד שרבנו דרש מחסידיו בכל תוקף. זהו אחד מהם. הוא דחק בכל חסידיו, ללא יוצא דופן, לנסוע אליו לראשהשנה. ראה ליקוטי מוהר"ן ח"א סא: ז שהשהייה אצל הצדיק בראשהשנה בכוחה להמתיק גזירות. ראה גם ליקוטי מוהר"ן ח"א ריא, שנסיעה לצדיק בכל זמן שהוא בכוחה לטהר את המחשבות. רבנו מדגיש חשיבות עניין זה במקורות רבים נוספים (למשל: ליקוטי מוהר"ן ח"ב א, ה, ח, מ). כאן רבנו מביא טעם נוסף לעשיית ראשהשנה במחיצת הצדיק.

וְהִיא מְבֹאָר שֶׁם מַעֲנִין שְׁלֹשָׁה רְאשִׁים שְׁמַתְקַבְּצִין בְּרֵאשֶׁה־שָׁנָה,
כְּשׁוֹזְכִין אֲזֵי לְהִיּוֹת אֶצֶל הַצַּדִּיק.

כִּי הַצַּדִּיק הוּא בְּחִינַת רֵאשׁ, כִּי הוּא רֵאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,

[ג] ראה ליקוטי מוהר"ן ח"א קיא שהצדיק מכונה רבי, ראשי תיבות ראש בני ישראל (ראה הערה ו להלן). מורה רוחני אמיתי גורם להארה אצל תלמידיו. הוא פוקח את עיניהם לראות את יופיה של התורה ואת האלוקות שבכל הנבראים. כמאמר הכתוב (קהלת ב יד) "החכם עיניו בראשו". "עיניו" הן הראייה שלו, והיא נובעת מתוך ראשו – דהיינו, החכמה. צדיק שכזה הוא אכן "ראש בני ישראל", כיוון שהוא מנחיל חכמה לבני דורו (פרפראות לחכמה שם). זהו היבט אחד של המושג 'ראש'.

יד ליקוטי מוהר"ן ח"ב צד

וְרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה הוּא גַם־כֵּן בְּחֵינַת רֵאשׁ, כִּי הוּא
רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה,

וְכָל אֶחָד בָּא עִם מוֹחוֹ וְדַעְתּוֹ לְהַצְדִּיק וּמְקַשֵּׁר דַּעְתּוֹ וּמוֹחוֹ
שֶׁבְרֵאשׁוֹ, שְׂזָהוּ גַם־כֵּן בְּחֵינַת רֵאשׁ, לְהַצְדִּיק שֶׁהוּא רֵאשׁ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה,

נִמְצָא שְׁנֵתְקַבְּצוּ שְׁלֹשָׁה רֵאשִׁים יַחַד.

וְרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה הוּא גַם־כֵּן בְּחֵינַת רֵאשׁ, כִּי הוּא רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה,

[ד] בראש־השנה הקדוש־ברוך־הוא גוזר את כל מה שיקרה לכל דרי עולם עד לסוף השנה (ראש השנה ח, א ורש"י ד"ה רב נחמן בר יצחק). כשם שרגלו של אדם נעה רק לאחר שקיבלה פקודה מן המוח שבראש, כך גם כל מה שקורה במהלך השנה עד סופה נובע אך ורק מן הגזירה שגזר ה' בראש־השנה, ה'ראש' של השנה. זהו היבט שני של המושג 'ראש'.

וְכָל אֶחָד בָּא עִם מוֹחוֹ וְדַעְתּוֹ לְהַצְדִּיק וּמְקַשֵּׁר דַּעְתּוֹ וּמוֹחוֹ שֶׁבְרֵאשׁוֹ,
שְׂזָהוּ גַם־כֵּן בְּחֵינַת רֵאשׁ,

[ה] דהיינו, כשאדם נוסע אל הצדיק ונמצא אצלו בראש־השנה הוא זוכה להגיע שם לא רק בגופו אלא גם עם מוחו ומחשבותיו. הוא זוכה לקבץ יחדיו את כל המחשבות שבראשו ולקשרן אל הצדיק, ולקבל שפע הארה וקדושה ממוחו של הצדיק. זהו היבט שלישי של המושג 'ראש'.

לְהַצְדִּיק שֶׁהוּא רֵאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה,

[ו] ביטוי זה לקוח מדבר ה' למשה, כשציווה אותו לפקוד את בני־ישראל (שמות ל יב) "כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם". בהקשר של התורה שלנו, רבנו מייחס ביטוי זה כתואר לצדיק, הנושא את הבאים אליו מעלה ומרומם אותם למדרגות גבוהות יותר של רוחניות וקרבת אלוקים (ראה הערה ג לעיל).

נִמְצָא שְׁנֵתְקַבְּצוּ שְׁלֹשָׁה רֵאשִׁים יַחַד.

[ז] ישנם אס"כן שלושה ראשים המתקבצים יחד כשאדם מקשר מוחו ודעתו אל הצדיק בראש־השנה, הראש של השנה כולה.

טו ליקוטי מוהר"ן ח"ב צד

וְהָיָה לּוֹ בְּזֶה תּוֹרָה שְׁלֵמָה, וְלֹא זְכִיתִי לְקַבְּלָהּ:

ספר יצירה מלמד שהבריאה מורכבת משלושה חלקים: 'עולם' (מקום), 'שנה' (זמן) ו'נפש' (נברא) (ספר יצירה פרק ג; וראה פירושו של הרמ"ק שם). כל נברא (נפש) מתקיים בזמן מסוים (שנה) ובמקום מסוים (עולם). בליקוטי מוהר"ן ח"א ה: ב רבנו מלמד שעל-ידי קיום מצוות בשמחה, נמשכת חיות אלוקית לכל שלושת הממדים הללו (ראה שם הערה כג). בהקשר של התורה שלנו, אפשר לקשר זאת לשלושת הראשים. על הצדיק, שהוא המופת לצדקות, נאמר "וצדיק יסוד עולם" (משלי י כה). כלומר הצדיק הוא היסוד והתשתית לקיום העולם. ראש-השנה עצמו מקביל כמובן לשנה, וכל אדם הבא עם מוחו ודעתו בא גם עם מידה מסוימת של רצון טוב, שהוא בחינת נפש (ראה ליקוטי מוהר"ן ח"א יג: ג). מכאן שמיזוג שלושת הראשים – כשאדם מקשר מוחו ודעתו אל הצדיק בראש-השנה – מאחד את הבריאה כולה עם בוראה, ובכך מביא תיקון גדול ומחולל שמחה בבריאה כולה.

וְהָיָה לּוֹ בְּזֶה תּוֹרָה שְׁלֵמָה, וְלֹא זְכִיתִי לְקַבְּלָהּ:

[ח] כשחזר רבנו ממסעו לארץ-ישראל (בשנת תקנ"ט), אמר (חיי מוהר"ן ת"ה) "הראש-השנה שלי הוא חידוש גדול, והשם יתברך יודע שאין הדבר הזה בירושה מאבותיי, רק השם יתברך נתן לי זאת במתנה שאני יודע מהו ראש-השנה". בימי חייו של רבנו הקפידו חסידיו לנסוע אליו לראש-השנה. לאחר פטירתו, ר' נתן המשיך את קיומו של ה'קיבוץ' (התקבצות החסידים לתפילה) באומן, כדי לשהות בסמיכות לציון קברו של רבנו. ראה בספרון

רח' הושע 4 ירושלים
טלפון: 02/5376255

יחיאל מיכל דורפמן
יו"ר הוועד העולמי דחסידי ברסלב
וראש ישיבת "אור הנעלם"

בס"ד

יום ג' כד תמוז תשס"ד

כבר התבטא מוהר"ת זיע"א תלמידו של רבינו הק' מוהר"ן מברסלב זיע"א אודות ספרו הק' "ליקוטי מוהר"ן": "הנה דבר שפתים אך למחסור, להאריך ולהרחיב הדבור בשבח הפלגת גדולת מעלת קדושת נוראות הספר הק' הזה הנורא מאד, כי מי שירצה להסתכל בו בעין האמת יראה ויבין מעצמו עד היכן הדברים מגיעין וכו'" (בהקדמתו לספר הק' ליקו"מ).

ועתה בואו ונחזיק טובה להרה"ח ר' חיים מנחם קרמר שליט"א אשר זה למעלה מעשרים וחמש שנים שעוסק במסירות נפש להוציא לאור את ספרי רביה"ק ודעתו הק' בעולם בכמה לשונות וכבר חיבר כמה ספרים נאים ונתקבלו דבריו בחיבה ללומדים ברחבי העולם כולו ובפרט אצל אנ"ש חסידי ברסלב, בכל אתר.

וכעת זכו משמיה בידו למלא משאלת לבם של חסידי ברסלב זה שנים החפצים להגות ללמוד ולהבין בספרו הק' של אדמו"ר הק' מוהר"ן מברסלב זיע"א. וערך פירוש נאה ונעים בשפה שוה לכל נפש, בתוספת הערות חשובות למעיינים להבין עומק הדברים וקישורם שזה מיסודות הלימוד בספר הק' "ליקוטי מוהר"ן", גם דברי הזוה"ק והקבלה החתומים לרבים שאינם יודעים בסודות התורה וזה המחבר ביגיעתו לפרש בטוב טעם כידי ה' הטובה עליו. ומבאר כל דבר לפי מקורו מהתנ"ך ומפרשיו ודברי חז"ל הקדושים. והפירוש מיוסד על דברי מוהר"ת בספרו ליקוטי הלכות, ועל ספרי פרפראות לחכמה, באבי הנחל, מי הנחל, ביאור הליקוטים. וגם הוסיף דברים נאים מה ששימש תלמידי חכמים זקני אנ"ש ושמע מפיהם. וכולם מיוסדים על יסודות נאמנים ממקורות נאמנים. ראיתי והנה הפליא בפירושו ממש כמלמד המסביר לתלמידו בטוב טעם ודעת, שהדברים יובנו לעובדא למעשה. ובהיבור זה בא לכלל מעשה מאמר רביה"ק כי דבריו כלולים ומיועדים לקטן ולגדול.

וכבר יצא שם המחבר ופעולותיו לטובה כמזכי הרבים. ואחר שהראה הספר למראה תלמידי חכמים להפש ולתור אחר כל הערה, ויגע לנקות אותו מכל סיג, בודאי הוא דבר נאה ומתוקן. ובודאי ימצאו הלומדים בו תועלת גדול להבין דברי רביה"ק לאשורם.

ואברכו שיוכה להמשיך בפעולותיו הק' בהרחבת הדעת, ויוכה להגדיל תורה ולהאדירה.

יחיאל מיכל דורפמן
ראש ישיבת אור הנעלם ים הונגריה

משה הלברשטאם
חבר הנהלת העדה החרדית
ראש ישיבת
דברי חיים-טשאקווע
ירושלים תובב"א

בכרך א' הודפסו גם הסכמותיהם של הרה"ג
ר' זלמן נחמיה גולדברג שליט"א ור' עמרם אופמן שליט"א